תורה אור

אלא בחדא התראה, מי מחייב והתנן *נזיר שהיה שותה יין כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו: אל תשתה, אל תשתה, והוא שותה, חייב על כל אחת ואחת! לא צריכא דסך חמש אצבעותיו *נשא ואותבינהו בבת אחת דהויא ליה התראה לכל חדא וחדא. וכמה שיעור קרחה? רב הונא אומר כדי שיראה מראשו רבי יוחנן אומר משום ר"א *ברבי שמעון כגרים (*כתנאי) כמה שיעור קרחה (א) כגריס) אחרים אומרים כדי שיראה מראשו. אמר רב יהודה בר חביבא פליגי בה תלתא תנאי חד אומר כגרים וחד אומר כדי שיראה מראשו וחד אומר כשתי שערות ואיכא דמפיק שתי שערות ומעייל בכעדשה וסימנך *בהרת כגרים ומחיה בכעדשה, *תנא הנוטל מלא פי הזוג בשבת חייב וכמה מלא פי הזוג? אמר רב יהודה שתים והתניא לקרחה שתים! אימא וכן לקרחה שתים תניא נמי הכי *הנוטל מלא פי הזוג בשבת חייב וכמה מלא פי הזוג שתים רבי אליעזר אומר אחת, ומודים חכמים לרבי אליעזר במלקט לבנות מתוך שחורות אפילו אחת שהוא חייב ודבר זה אפילו בחול אסור משום שנאמר °לא ילבש גבר שמלת אשה: והמקיף פאת ראשו וכו': ת"ר פאת ראשו=סוף ראשו ואיזהו סוף ראשו? זה המשוה צדעיו לאחורי אזנו ולפדחתו תני תנא קמיה דרב חסדא אחד המקיף ואחד הניקף לוקה *אמר ליה מאן דאכיל תמרי בארבילא לקי? דאמר לך מני רבי יהודה היא דאמר *לאו שאין בו מעשה לוקין עליו רבא אומר במקיף לעצמו ודברי הכל רב אשי אומר במסייע ודברי הכל: והמשחית פאת זקנו: ת"ר פאת זקנו=סוף זקנו ואיזהו סוף זקנו? שבולת זקנו: והמשרט שריטה אחת וכו': ת"ר °ושרט יכול אפילו שרט על ביתו שנפל ועל ספינתו שטבעה בים? ת"ל °לנפש=אינו חייב אלא על המת בלבד, ומנין למשרט חמש שריטות על מת אחד שהוא חייב על כל אחת ואחת? ת"ל ושרט=להחייב על כל שריטה ושריטה רבי יוסי אומר מנין למשרט שריטה אחת על ה' מתים שהוא חייב על כל (ב) אחת ואחת ת"ל לנפש להחייב על כל נפש ונפש והא אפיקתיה לביתו שנפל ולספינתו שטבעה בים?

קסבר

ה"ג אלא בחדא התראה · ולא גרסינן בבת אחת אלא דאתרו ביה חדא התראה ואתא איהו וקרח בזה אחר זה מי מיחייב והתנן כו' אינו חייב אלא אחת הואיל ולא אתרו בו אלא חדא התראה ואע"ג דשתייתו בזה אחר זה היא דשתייה בבת אחת כל היום ליכא: אל תשתה אל תשתה · מתרין בו לכל שתייה ושתייה: נשא · פירוש כשם שמשיר את השיער והסך ממנו אינו צומח שיער בגופו: ואותבינהו בבת אחת · בה' מקומות דהוו להו ה' קריחות ובחדא התראה דכיון דבבת אחת קא עביד מאי חזית דאיילא התראה אהאי אצבע טפי מהאי והתראה ספק לא מיחשבא דהתראה אכולהו אצבעות שדיא ומנחא ולאלתר מתברר לו אם חושש להתראתו או לא: שיראה מראשו · שיראה מבשר הראש ערום: אמר רב יהודה בר חביבא פליגי בה תלתא תנאי · איכא דמפיק שתי שערות ומעייל כעדשה: וסימנך · דלא תימא מפיק כגרים ומעייל כעדשה משנה זו בהרת כגרים ומחיה כעדשה דהכא נמי בשיעורי קרחה איכא כגרים וכעדשה ומהשתא ידעינן דלא אפיקנא אלא שתי שערות דילהו מראשו לא הוו צריכים לאפוקי דשוה הוא לדברי כולם דאין זה שיעור קלוש: הכי גרסינן תנא הנוטל מלא פי הזוג בשבת ולא גרסינן תניא: פי הזוג · חודן של מספרים: אימא וכן לקרחה שתים: ולפרושי אתא: במלקט · שערות לבנות מתוך שחורות דכיון דאדם מקפיד על שער לבן אחד שבין שערותיו שחורות כדי שלא יראה זקן אמרינן דכשהוא מלקטו אותו מבין השחורות מלאכה חשובה היא לו וחייב משום גוזז כיון דחייש לגזיזה זו. שחורות מתוך לבנות לא גרסינן: אף בחול אסור · שמתנאה עצמו בנויי אשה: ואיזהו סוף ראשו · באיזה ענין יהא מקיף סוף הראש שיהא חייב בכל תקיפו: המשוה צדעיו לאחורי אזנו ולפדחתו · אחורי אזנו אין שיער כלום וכן במצחו אין שיער כלום אבל בצדעיו באמצע יש שיער ואם הוא משוה ונוטל כל השיער שבצדעיו למדת אחורי אזנו ופדחתו זהו מקיף סוף הראש: דאכיל תמרי בארבילא · האוכל תמרים בכברה יהא לוקה בתמיה כלומר ניקף מה פשע שהוא לוקה לאו שאין בו מעשה הוי ולא לילקי: דאמר לך מני · השואל לך כמאן קאמרת ניקף לוקה אימא ליה ר' יהודה היא דאמר לעיל (דף טז.) לאו שאין בו מעשה לוקין והיינו לאו שאין בו מעשה דניקף הוא דקא עבר אלאו דלא תקיפו דמשמעינן לקרא הכי לא תקיפו לא תניחו להקיף דמניח להקיף כמקיף א"נ מדאפקיה בלשון רבים דכתיב לא תקיפו משמע דאתרי קא מזהר רחמנא ניקף ומקיף: רבא אמר · לא צריכא לאוקומי כר' יהודה הך ברייתא דהני תנא קמיה דרב חסדא דקיימא במקיף את עצמו וקמ"ל דחייב תרתי משום מקיף ומשום ניקף דסד"א לא לילקי אלא חדא קמ"ל: ודברי הכל · דלא צריך לתרוצי ר' יהודה היא: מסייע · מזמין השערות למקיף: שיבולת זקן · כולהו חמש פאות דקא חשיב במתניתין בכלל שיבולת הם: ת"ל ושרט · דמצי למיכתב לנפש לא תשרטו במקום ושרט לנפש לא תתנו לשון אחר ת"ל ושרט מריבויא דוי"ו: ר' יוסי אומר כו' · ר' יוסי מוסיף חיובי: הא אפיקתיה לביתו שנפל · והא ודאי ר' יוסי לא פליג בההיא דהיאך יהא מוציא הפסוק מידי פשוטו:

קסבר

לא צריכא דסך ה' אצבעותיו נשא · ותימה אכתי מאי תיקן כיון דליכא אלא חדא התראה אמאי מחייב ה' ואי משום דעשה בבת אחת מה בכך כיון דחד לאו איכא וכי אדם אוכל ב' זיתי חלב בבת אחת ובחדא התראה מי מחייב שתי מלקיות משום דהויא ליה התראה אכל חדא וחדא ויש לומר דשאני הכא דגלי קרא (ג) אכל קרחה וקרחה דקרחות מחולקות כגון גופים מוחלקין מיהו קשה למה הוצרך לפרש בקרחה דעל ידי נשא לוקמי (ד) בקורח בידו שיעור ה' קרחות בבת אחת ומ"מ לא קשה מהא דנזיר שותה כו' דשאני הכא דגלי קרא דקרחות מחולקות כמו גופים מוחלקין ויש לומר דלא מתוקמא ליה בקרחה וקורח בידו בבת אחת משום דקורח בידו קרחה במקום אחד והכל אחד בלי הפסק שיעור בינתים וכה"ג חשיב הכל קרחה אחת ואין כאן על כל קרחה וקרחה להכי מוקי לה בה' אצבעותיו בנשא ואותבינהו בבת אחת ופי' בה' מקומות רחוקים קצת זה מזה שיש הפסק שיעור בין קרחה לקרחה וקרינן ביה על כל קרחה וקרחה ואם תאמר סוף סוף לוקמה אפילו בזה אחר זה ובחמשה מקומות רחוקים קצת כדפי' ומיתוקם שפיר גם בקורח ותולש בידו בלא נשא ובחדא התראה משום דגלי קרא דקרחות מחולקות ומתוך פי' הקונט' משמע דה"נ לא היה מחייב כי אם הקרחה קמייתא שהיתה בידו בתוך כדי דיבור להתראה דאידך קרחות לא מיחייב משום דאינם בתוך כדי דיבור להתראה ומצי למימר אישתלאי וקשה כיון דהתחיל לעבור תוך כדי דיבור להתראה לא מצי למימר אישתלאי כדמוכח פרק י' יוחסין (קדושין דף עז: ושם) גבי *ה' אלמנות בזה אחר זה דמחייב אכל חדא וחדא ואפי' בחד התראה משום דגופים מוחלקים אע"ג דליכא בתוך כדי דבור כ"א באלמנה קמייתא לכך נראה דאין הכי נמי הוה מצי לאוקומי בזה אחר זה כדפי' אלא נקט בבת אחת לרבותא דאפילו באות' דהוה קשה ליה מיחייב ומתוקמא שפיר כך פירוש בשיטה ומיהו (ה) ניחא לפירוש דגרסינן בבת אחת וכו' אבל לגירסא ראשונה דגרס אלא בחדא התראה פירוש ומשום קרחה זה אחר זה מאי איכא למימר וי"ל דמ"מ קאמר בבת אחת לרבותא טפי דאפי' בבת אחת משכחת לה בחמשה מקומות מוחלקין בהפסק שיעור כגון דסך אצבעותיו בנשא וכל שכן בזה אחר זה דמיתוקמא בה' מקומות אפי' בקורח בידו:

במלקט *(שחורות מתוך לבנות) שהוא חייב · פרש"י דאתא דוקא כר' יהודה דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה:

על

עין משפט נר מצוה

פח א מיי' פי"ב מהל' ע"ז הל' טו סמג לאוין סב:

פט ב מיי' פ"ה מהל' נזירות הל' י סמג לאוין רכ:

צ ג מיי' פי"ב מהל' ע"ז הל' טו סמג לאוין סב:

צא ד מיי' שם סמג שם טוש"ע י"ד סי' קפ סעיף ט:

צב ה ו מיי' פ"ט מהל' שבת הל' ט סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שמ סעיף א:

[עי' באבנין]

צג ז מיי' פי"ב מהל' ע"ז הל' י סמג לאוין ס טוש"ע שם וטוש"ע י"ד סי' קפב סעיף ו:

צד ח מיי' שם הל' א סמג לאוין נח טוש"ע י"ד סי' קפא סעיף א:

נגעים פ"ו מ"ב

צה ט מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:

צו י מיי' שם סמג לאוין סב טוש"ע י"ד סי' קפא סעיף ד:

צז כ מיי' שם הל' יב טוש"ע שם סי' קפ סעיף ח:

[צ"ל ג']

[צ"ל לבנות מתוך שחורות]

מסורת הש"ס

קדושין מ: נזיר לח: מב. חולין פב: [לקמן כא.]

[ב"ק פו.]

[גי' רי"ף ר"א בן שמוע]

שבת צד:

[שם ותוספתא דשבת פי"ט]

[סנהדרין פט.]

[לעיל ד: וש"נ]

תת נושא
שיעור קרחה

נושא
המקיף פאת ראשו

תת נושא
ג' הסברים להסביר הא דקתני דגם הניקף לוקה

נושא
המשרט שריטה אחת על המת

ויקרא יט:כח
ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם וכתובת קעקע לא תתנו בכם אני ה'

הגהות הב"ח

(א) גמרא כתנאי כמה שיעור קרחה רבב"ש אומר כגרים אחרים אומרים: (ב) שם על כל אחד ואחד ת"ל לנפש: (ג) תוס' ד"ה לא צריכא וכו' דגלי קרא דחייב אכל קרחה וקרחה דקרחות מחולקות כמו גופים מוחלקין: (ד) בא"ד לוקמי בקורח בידו וכו' וי"ל דלא מיתוקמא ליה בקורח בידו שיעור ה' קרחות בבת אחת משום דהקורח בידו קרחה במקום אחד והכל ביחד בלי הפסק שיעור בינתיים כה"ג כצ"ל ואות ו' נמחק: (ה) בא"ד ומיהו הא ניחא למאי דגרסינן בבת אחת: